KAREL RICHTER

VÍTĚZNÝ AUGUSTUS

DĚDIC CAESAROVY MOCI

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Měření sil u Phillip

Druhého srpna vrchní velení republikánských ozbrojených sil vydalo příkazy a pokyny k zahájení válečných operací. Pěší kolony legií vyrazily na pochod severozápadním směrem k Hellespontu. U Abýdu se k nim chystala připojit vojska Lentula Spinthera. Všechny legie se pak měly utábořit na obrovské planině u Melaského zálivu, ve vzdálenosti jednodenního pochodu od místa přepravy přes Hellespont. Současně Murkusovy a Ahenobarbovy flotily zvedly kotvy a hnány větrem i vesly směřovaly k ostrovu Samothráké, aby se spojily s loďstvem, které tam čekalo na kotvách. Pěší přesun k melaskému zálivu vzdálenému necelých tři sta kilometrů od Sard za letních veder trval zvolna se vlekoucím kolonám celý měsíc. Přeprava přes Hellespont přitom zabrala celých sedmnáct dnů. Dál se pak musela vojska protáhnout průsmykem přetínajícím skalnatý terén Thráckého Chersonésu, než konečně dorazila do svěže se zelenajícího údolí řeky Melas, kde bylo rozhodnuto vybudovat obrovský společný tábor. Tady se také přikročilo k vyplácení slíbených odměn. Hemicillus vypočítal, že řadoví vojáci dostanou po šesti tisících sestercií, což bude stát celkem 600 milionů, centurionům připadne odstupňovaně podle velitelské funkce od dvaceti až po padesát tisíc, celkem sto čtrnáct milionů. Dvaasedmdesát milionů si vyžádaly odměny pro jezdce a dvě stě padesát milionů pro námořnictvo. Součet výdajů na odměny přesáhl tisíc milionů. Ve válečné pokladně zbylo necelých čtyři sta milionů. Hemicillus předpokládal, že podřízením dalších provincií se zase naplní. Cassius si výdaji nelámal hlavu. Vždyť hlavní kořist, jak všechny ujišťoval, je čeká v Římě. Brutus nepodléhal iluzím: „V Římě zjistíme," zchlazoval Cassiovo nadšení, „že státní pokladna je prázdná."

Velitel liberátorské flotily Murcus, podnícený nervozitou z nečinnosti, vyplul se svou flotilou z vlastní iniciativy do Adriatického moře k Brundisiu. Lodě zakotvil u ostrova naproti přístavu s úkolem blokovat nedávno zahájenou přepravu triumvirských vojsk a válečného materiálu i zásob do Makedonie.

Triumvirové opírali svou moc o obrovskou vojenskou sílu třiačtyřiceti legií. Celkem patnáct jich bylo rozmístěno v provinciích. Tři legie zajišťovaly Zadní Hispánii, dvě Hispánii Přední, dvě Narbonskou Galii, tři Zadní Galii, dvě Illyriku, s pěti se Octavianus zamýšlel vylodit na svěřené Sicílii, kterou bylo třeba vyrvat z rukou Sexta Pompeia, jenž ji stále pokládal za svou. Pro válku s liberátory měli Marcus Antonius a Octavianus připraveno celkem osmadvacet legií. S prvními osmi se generálové Lucius Decidius Saxa a Gaius Norbanus Flaccus již přeplavili přes Adriatické moře do Apollonie. Jejich úkolem bylo vyrazit na pochod východním směrem po Via Egnatia do vnitrozemí. V prostoru, který uznají za vhodný pro vybudování válečné základny triumvirského vojska, v opevněném táboře vyčkat vylodění hlavních sil. Zároveň měli zabránit liberátorům v proniknutí po téže silnici z opačné strany k Adriatickému moři s úmyslem zabraňovat vyloďování. Antonius, který se sedmi legiemi po Appiově silnici přitáhl do Brundisia, nyní s nevelkým loďstvem naloženým vojáky, koňmi i válečným materiálem čekal na příznivý vítr z pevniny, který se řádně opře do jeho plachet. Jakmile se dočkal jeho dostatečně silného vanutí směrem na moře, dal plně naloženým lodím s hlavními silami invazních vojsk příkaz k vyplutí v závěsu za bitevními galérami vybavenými vrhači kamenů a šípomety. V brundisijských vodách totiž operovaly liberátorské lodě snažící se blokovat námořní dopravu. Pokus o proražení této blokády se mu však nevydařil. V řízení námořních bitev se vojevůdce Marcus Antonius příliš nevyznal. Jeho flotila byla obratnými manévry nepřátelských plavidel ovládaných admirály Murkem a Ahenobarbem zatlačena zpět do přístavu. Mohl být rád, že beze ztrát, jen s několika polámanými stěžni a hořícími plachtami. Pár vojáků ovšem v přestřelkách lučištníků zahynulo.

Prostřednictvím spěšných jízdních kurýrů požádal o pomoc Octaviana, který v té době sváděl rozhořčené boje s vojsky Sexta Pompeia o ovládnutí Sicílie. Pompeius, vlastnící silné válečné loďstvo, v prosinci loňského roku ovládl Sicílii a učinil z ní základnu svého odboje proti vládě triumvirů. Ochotně poskytoval asyl všem jejich protivníkům, zejména obětem proskripcí. Jeho spojencem se stal správce provincie Africa Vetus Quintus Cornificius, který mu nějakou dobu poskytoval pomoc, než proti němu vytrhl s vojskem stoupenec triumvirátu Titus Sextius, správce sousední provincie Africa Nova. Přinutil Pompeiova spojence k bitvě, v níž Cornificius padl.

Pompeius byl pro vládu triumvirů nebezpečným nepřítelem, neboť ovládal celou západní část Středomoří, kde jeho lodě pirátským způsobem ohrožovaly římskou námořní dopravu, Octavianus, jemuž Pompeius uchvátil Sicílii, si předsevzal učinit vše pro jeho zničující porážku a ovládnutí ostrova. Šlo mu současně o to, aby Pompeiovým lodím znemožnil pronikání do oblasti Brundisia k narušování přepravy do Makedonie. S třinácti legiemi se vydal na pochod po Via Popillia podél západního břehu Itálie do Rhegia, doprovázen po moři všemi loděmi, které se mu podařilo sehnat. V Rhegiu se tu spojil se svým legátem Salvidienem Rufem, jemuž se podařilo přinutit Sexta Pompeia, aby vyklidil své válečné základny v jižních končinách Itálie. Poté však v námořní bitvě s Pompeiovým loďstvem řízeným zkušenějšími kapitány u ostrohu Scyla navzdory své početní převaze utrpěl porážku, která mu znemožnila kontrolu průlivů, podmiňující vylodění vojsk na sicilském pobřeží.

Invaze do Makedonie k boji proti vojskům Caesarových vrahů se v dané chvíli Octavianovi jevila jako naléhavější než vyloďovací operace u sicilských břehů. Proto je okamžitě přerušil a s plnými plachtami a maximálně zrychlenými záběry veslařů obeplul Sicílii a kvapně brázdil moře, aby se co nejdříve spojil s vyloďovacím konvojem Marka Antonia. Nedlouho před vyplutím se mu podařilo s plným uplatněním svých diplomatických schopností dosáhnout neuvěřitelného úspěchu. Dospěl k dohodě se svým obávaným protivníkem Sextem Pompeiem. Prostřednictvím kurýra mu po-

slal dopis s přátelsky stylizovaným pozváním ke schůzce ve dvou do Caulonie, zastrčeného městečka na italském pobřeží. Zároveň mu poslal čtveřici rukojemníků jako záruku jeho bezpečnosti.

Sextus pozvání vyhověl. Za osm dnů časně ráno přistál v osmiveslici u Caulonie. Rukojmí ponechal pro jistotu na palubě lodice, která ho přivezla. Na břehu ho již očekával Agrippa, v slavnostním vojevůdcovském odění s nachovou pláštěnkou přes ramena s oddílem tělesných strážců. Octavianovým jménem Pompeia se vší zdvořilostí po vojensku přivítal a v doprovodu vojáků jej zavedl do domu, kde bylo všechno připraveno k jednání. V místnosti s prostřeným stolem a dvěma křesly se s ním Octavianus v prostém senátorském oblečení, bez krunýře přátelsky pozdravil a po pevném stisku rukou jej pozval ke stolu. Nevtíravě úslužný otrok hbitě zaplňoval jeho desku mísami s paví pečínkou, košatinou s lákavě vonícími čerstvými chlebovými plackami a poháry, do nichž oběma naléval chlazené bílé víno. Podle chuti si je mohli ředit vodou ze džbánku, jejž přinesl nakonec. Poté se diskrétně vzdálil, připraven za dveřmi na zavolání.

Oba vrchní velitelé navzájem znepřátelených ozbrojených sil usedli naproti sobě do křesel, překvapeni zcela nečekaným, ale obapolně prožívaným pocitem sympatií jednoho k druhému. Pětadvacetiletý ztepilý Pompeius a bezmála jedenadvacetiletý sličný Octavianus především s potěšením zjistili, že jsou téměř stejně mladí, což je samo o sobě bezděky sbližovalo. Při ohryzávání pečených pavích stehýnek a střídmém popíjení dobrého vína si úvodem chvíli povídali jako dva dobří známí, kteří se po letech s nelíčenou radostí nenadále setkali. Co kdo má a nemá rád k jídlu, jak jsou na tom se zdravím, o letošním suchu a špatné úrodě. Pak si oba omyli mastné prsty v mělké míse s vodou a Sextus Pompeius položil na stůl obě ruce po osušení semknuté v prstech a tázavě zpod obočí vzhlédl k Octavianovi. V očích měl otázku, co je důvodem jeho pozvání k rozhovoru. Octavianus mu s nepokrytou otevřeností svěřil, že ho navzdory válečnému stavu s vládou triumvirů nepokládá za stoupence liberátorů, kteří jsou jakožto vrazi jeho otce Julia Caesara pro něho osobně nesmiřitel-

nými nepřáteli a zároveň i úhlavními nepřáteli vlády, která se hlásí k Caesarovu odkazu. On, Caesar junior, se důvodně domnívá, že ani liberátoři, jimž v dané chvíli prospívá jeho, Pompeiovo, válečné střetání s triumviry, by po svém eventuálním vítězství nebyli ochotni se s ním dělit o moc, a že by nakonec proti němu dokonce tasili meče, což jemu, Pompeiovi, s jeho zjevnou, po otci zděděnou prozíravostí a bystrým úsudkem jistě není utajeno. „Já jsem přesvědčen," řekl mu přímo, „že sice nestraníš nám, ale ani liberátorům. Jsi pompeiovec. Straníš výlučně sám sobě. Proto si myslím, že bychom se mohli na bázi vzájemného uspokojení svých stěžejních zájmů nebo alespoň na bázi jejich vzájemného nepřekážení, snadno dohodnout o smluvní úpravě našich vztahů." Octavianovy argumenty na Pompeia zapůsobily.

V následující debatě si oboustranně ujasnili své zájmy. Pompeiovi šlo o Sicílii. Ovládl celé její pobřeží a přiměl Pompeia Bithynika, syna někdejšího kvestora v provincii Asia, který se zmocnil vlády nad vnitrozemím, aby ho uznal za spolusprávce. Octavianus mu nabídl lákavější možnost. Jestliže on jako člen triumvirátu, jemuž byla svěřena do péče Sicílie, získá kontrolu nad jejím územím, vyžene Pompeia Bithynika Filia a potvrdí Sexta Pompeia jako jediného správce Sicílie. To se Sextovi zalíbilo. Byl ochoten splnit i podmínku zajištění obilních dodávek Římu za sníženou cenu deseti sestercií za modius (což byla běžná římská dutá míra pro obilí, rovnající se osmi litrům o váze šesti kilogramů) namísto doposud jím požadovaných patnácti. Pompeius byl dokonce ochoten za stejnou cenu prodávat i pšenici z provincie Africa Nova, kterou mu donedávna dodával jeho přívrženec Cornificius. Octavianus na oplátku přislíbil Pompeiem požadované přestěhování veteránských kolonií Viba a Rhegia v Bruttiu k Metapontu na Bradanu a na Aciridu Hérakleie. Na závěr jednání si oba s radostně pronesenými slovy „Ujednáno" potřásli rukama. Loučili se v naprosté shodě. Oboustranně výhodná úmluva nabyla platnosti, i když zatím žádný z nich nemohl s určitostí říci, jak dlouho potrvá.

Nyní tedy Octavianus, vrcholně uspokojen uzavřenou dohodou s Pompeiem, která zaručovala, že jeho lodě nebudou pytla-

čit v brundisijských vodách, spěchal na pomoc Marku Antoniovi. Ten si těsně před Octavianovým připlutím k Brundisiu proklestil cestu Murkusovou blokádou a příděmi svých lodí nabíral kurs k makedonským břehům. Jakmile se na obzoru vynořily plachty Octavianovy flotily, liberátorský admirál Murcus se svými válečnými plavidly prozíravě couvl, aby se nedostal do svěráku obou nepřátelských formací, takže Octavianus s příznivým větrem v zádech bez potíží proplul vzniklou mezerou v blokádní uzávěře a připojil se k Antoniově invazní flotile.

Rozmrzelý Murcus, kterému triumvirské lodě s vojskem proklouzly mezi prsty, se utěšoval tím, že si na nich zchladí žáhu, až se budou prázdné vracet do Brundisia pro zbytek vojska, které tu podle zpráv zvědů čeká na nalodění. K zchlazení žáhy však souběhem pro Murkuse nepříznivých náhod nedojde. Vyprázdněné lodě se bez jakékoli újmy vrátí, a ať už se to stalo jakkoli, znovu proklouznou liberátorskou blokádou s veškerým zbylým nákladem vojsk i válečného materiálu.

Admirála Murkuse tento ostudný nezdar zdrtil, ale přesto se rozhodl setrvat v brundisijských vodách, aby napadal lodě zajišťující přísun posil, zbraní i zásob triumvirským vojskům vyloděným v Makedonii. Brutus s Cassiem, kteří očima zvědů s obavami sledovali připlouvající kontingenty nepřátelských vojsk, vyslali spěšně svého dalšího čelného námořního velitele Ahenobarba s 50 loděmi do Jaderského moře, aby společně s Murkusem co nejúčinněji narušovali triumvirské námořní spoje.

Zatím už na makedonském území osm legií pod vrchním velením Gaia Norbana a Decidia Saxa, které Octavianus a Antonius vyslali jako předvoj svých invazních sil, postupovalo po silnici Via Egnatia na východ do Thrákie. Norbanus zastavil svůj postup u průsmyku Sapaei, kdežto Saxa pronikl ještě o 100 kilometrů dál k průsmyku Korpili, který obsadil.

Brutus a Cassius se svými legiemi rozdychtěnými tím, že každý z řadových vojáků dostal na ruku 1500 drachem a centurioni pětkrát tolik, vytáhli po slavnostní přehlídce z tábora u zálivu Melas (dnes Saros) vstříc nepříteli. Po dvoudenním pochodu do-

razili do Aena a dalším postupem dosáhli Doriska. Před sebou měli průsmyk Korpili obsazený nepřítelem. Vynucovat si průchod útokem na opevněné obranné postavení se Cassiovi ani Brutovi nezamlouvalo. Neobešlo by se to bez velkých ztrát. Rozhodli se přeplavit na lodích Tillia Cimbera jednu legii pěšáků s lučištníky podél pobřeží do týlu obránců průsmyku. Jakmile nepřátelé zjistí, že jim hrozí obklíčení, nejspíš sami vyklidí pozice. „Pošlu k nim během plavby parlamentáře s výzvou, aby včas ustoupili, než je útokem ze dvou stran pobijeme," navrhoval Cimber a Cassius s Brutem jeho návrh schvalovali. Nechtělo se jim ztrácet lidi v zbytečném boji s jasným výsledkem.

Obchvatná akce se vydařila. Vyjednávač, kterého admirál Cimber během plavby podél pobřeží vypravil k nepříteli na člunu, se vyšplhal po skalnatém srázu tak vysoko, aby bojovníci poukrývaní nahoře ve skalách, dobře slyšeli, k čemu je co nejhlasitěji vyzývá. Triumvirský generál Norbanus si uvědomil, že výzvu je třeba brát vážně. Naléhal na Saxu, aby se stáhli, dřív než jim ti liberátorští parchanti odříznou cestu. Ani generálu Saxovi se nakonec nechtělo uváznout v beznadějné pasti. Vyklidili průsmyk těsně předtím, než u pobřeží za jejich zády začaly přistávat lodě s téměř pětitisícovým vojskem. Norbanovy a Saxovy kohorty po ústupu z průsmyku Korpili zaujaly důkladně opevněné postavení v následující horské průrvě Sapaei.

Cassiovy a Brutovy legie prošly uvolněným průsmykem, ale jejich postup se záhy zastavil před novou překážkou. Vrchní velení se neodvažovalo dát povel k útoku kvůli přílišnému riziku velkých ztrát. Ani legie vyloděná na pobřeží nepronikla písčitou pláží dál než k bočnímu zajišťovacímu postavení triumvirských vojsk. Frontová linie znehybněla. Liberátorští velitelé váhali, zda se mají nebo nemají zahryznout do přespříliš tvrdého sousta urputných ztečí nepřátelských pozic v těžko přístupných skalnatých srázech s hrozícím nebezpečím, že si vylámou všechny zuby, anebo se stáhnout na území provincie Asia a vyčkat, co podniknou triumvirové.

Do ustrnulosti válečného dění náhle zcela nečekaně zasáhly thrácké kmeny sídlící v rozlehlých prostorách rozprostírajících

se od horského hřbetu vinoucího se podél břehů Marmarského moře daleko k jihu. Domorodému kmeni usazenému v úrodné dolině s městečkem Philippy vládla dvojice náčelníků, bratři Rheskúporis a Rhaskos. Své mocenské rivalství s nesmiřitelnými rozepřemi se v nadcházejícím válečném střetnutí dvou římských armád rozhodli natrvalo vyřešit s pomocí Římanů. Zatímco Rheskúporis hledal zastání u Cassia a Bruta, jeho bratr Rhaskos si hleděl naklonit Marka Antonia a Octaviana.

Každý z nich k vojevůdcům, na něž vsadil svou budoucnost, přiharcoval zhruba s třemi tisícovkami ozbrojených jezdců. Rheskúporis vůdcům liberátorů hned po příjezdu poradil, jak se dostat nepřátelským obráncům průsmyku Sapaei do zad. Obchvatem ze severu, pokud budou mít odvahu podstoupit třídenní pochod oklikou po tak řečené kozí stezce. Zdánlivě neschůdným skalnatým terénem s hustě zalesněnými, skoro neprostupnými úseky bez vody, takže je nutno se prosekávat houštinami a hasit žízeň ze svých nesených zásob. Nejpozději čtvrtého dne dorazí k řece Harpessus vlévající se do Nestosu a další den už budou u Philipp. Hluboko v týlu nepřátelských legií, kterým tak odříznou všechny cesty k ústupu. Rheskúporis přitom přislíbil, že jim za postupu poslouží jako průvodce.

Město Philippy vzniklo kdysi z vůle makedonského vládce Filipa, otce Alexandra Velikého, jako sídliště horníků, kteří pro něj v přilehlém horském masivu Pangaios těžili zlato na zaplacení jeho nesčetných válek. Rozkládalo se na skalnaté plošině nad úrodným údolím řeky Gangites. Horníci je už dávno opustili, neboť ložiska zlata byla beze zbytku vytěžena. Město zchudlo a chátralo. Žilo v něm už jenom několik stovek živnostníků a zemědělců obdělávajících pole v říčním údolí, zúrodňovaná občasnými jarními záplavami. Počet obyvatel i s otroky poklesl na pouhých několik stovek.

Cassius s Brutem návrh na obchvat s využitím kozí stezky po zralé úvaze přijali. Neměli ostatně na vybranou. Ústup by se jevil jako porážka. Obchvat sliboval strategický zisk, který stál za námahu i za všechna podstoupená rizika. Vpředu postupoval předvoj pod velením Lucia Bibula, po jehož boku cválal v roli prů-

vodce Rheskúporis. Častěji než se dalo bez klení strpět, museli slézat z koňských hřbetů, aby se s vynaložením všech sil vydrápali do svahu, pomáhajíce ještě koním zmítajícím se na uzdách. Cesta, kterou je thrácký náčelník vedl, se sotva dala nazvat cestou. Vojáci šplhali do srázů, prodírali se soutěskami, kladivy a krumpáči si v potu tváře razili průchody ve skalách. Nepotlačitelná žízeň je donutila předčasně spotřebovat zásoby pitné vody, které si nesli v kožených měších a čutorách. Čtvrtý den se už sotva drželi na nohou. Hlasitě reptali a nadávali Rheskúporisovi, který je neustále popoháněl k spěchu a zprotivoval se jim povzbuzováním k vytrvalosti a odvaze. Někteří z vojáků dokonce odmítali pokračovat v postupu. Bibulus, kráčející v čele rozháraných proudů pěšky, aby pohodlím jezdce neseného koněm nedráždil uondané pěšáky, jen s námahou zažehnal málem už propukající vzpouru. Uklidňoval, chlácholil, domlouval, vytýkal, přikazoval. Docílil toho, že jeho muži přinutili své ztěžklé, odřeninami a puchýři chromnoucí nohy ještě urazit pár kilometrů, než konečně sám jako první spatřil v záři zapadajícího slunce blyštivou stuhu řeky Herpessus. Jeho radostný výkřik byl signálem k jásotu, který se za ním šířil kolonami a stoupal jako díkuvzdání k zelenajícímu podvečernímu nebi. Tisíce mužů z posledních sil zrychlovaly krok a proměňovaly říční břeh v kilometrové šíři na lidské mraveniště. Zemdlení muži ze sebe strhávali svou vojenskou výstroj a vrhali se do řeky, která osvěživě omývala a ochlazovala potem zbrocená těla a hojila jejich zemdlenost.

Večer se k řece dovlekly i kolony legií hlavního voje vedeného vrchními veliteli Cassiem a Brutem. Radost vojáků i velitelů, že konečně pominuly všechny, někdy až téměř nepřekonatelné strasti pochodu, jímž uzamkli nepřítele v obklíčení, záhy pohasla. Ukázalo se, že nepřítel jim z pasti vyklouzl. Opojné nadšení Bibulových vojáků i velitelů z toho, že konečně pominuly všechny, chvílemi až téměř nepřekonatelné strasti pochodu, jímž byl podle jejich přesvědčení úspěšně zakončen obchvat uzamykající hlavní síly nepřítele v bezvýchodném obklíčení, záhy pohaslo. Ukázalo se, že nepřítel jim z pasti unikl.

S Rheskúporisem znesvářený bratr Rhaskos, spojenec triumvirů, který byl ve zdejších končinách stejně dobře zorientován jako jeho nenáviděný sourozenec, věděl rovněž o horské stezce, kterou bylo možno Norbanovy a Saxovy legie v průsmycích obejít a proniknout jim do zad. Když se ze skal nad nimi počaly ozývat neutajitelné zvuky pohybu stovek lidí i s mezky a koňmi, podnikl s hloučkem svých jezdců průzkum, který odhalil, co se děje. Stačil proto Norbanna i Saxu upozornit na hrozící nebezpečí, takže jejich legie se ještě v noci stáhly z průsmyků západním směrem k Amfipoli, velkému přístavu vzdálenému zhruba sedmdesát kilometrů od Philipp.

Ubíhaly poslední dny měsíce září. Léto ještě doznívalo, ale noci už byly chladnou předzvěstí nadcházejícího podzimu. Cassius s Brutem o bitvu s triumviry nestáli. Stačilo jim, že ovládli průsmyky a mohli s celou spojenou armádou v klidu postupovat dál do nížiny řeky Gangites. Tady, u pustnoucího města Philippy, začali podléhat šalebnému sebeuspokojení, že dosáhli nad triumviry bez boje velkého vítězství. „Ovládáme Egejské i Adriatické moře," holedbal se Cassius. „Triumvirové mají za zády našeho přítele a spojence Sexta Pompeia, který má pod kontrolou Sicílii a okolní moře. Od Itálie jsou odříznuti naší blokádou." Byl přesvědčen, že za panujícího sucha triumvirové nemají odkud přisunovat potraviny. Co nejdřív jim z hladu začne být ouzko. Postavení liberátorských vojsk se mu naproti tomu jevilo jako velice výhodné. V klidu si počkají, až se triumvirové se svým vyhladovělým vojskem vrátí do Itálie. Tam pak za nimi vtrhnou a skoncují s nimi. Lidé, kteří mají už teď jejich usurpátorské vlády plné zuby, je uvítají s otevřenou náručí.

Po obsazení městečka Philippy Brutus a Cassius soustředili všechno své loďstvo v nedalekém thráckém přístavu Neapolis a na ostrově Thasos si zřídili zásobovací základnu. Archeologické výzkumy potvrzují údaje historických zdrojů, že každý z obou liberátorských vojevůdců si vybudoval vlastní opevněný tábor. Cassius tak učinil na půlkilometrové ploše mírně vypouklého

vrcholu vyvýšeniny Madžiar-tépé zvedající se dvaatřicet metrů nad úroveň okolní krajiny. Samostatnou jednotku mimo to umístil dvě stě metrů jižněji odtud na malém kopci Kučuk-tépé. Jeho hlavní tábor byl zleva chráněn táhlým úsekem bažin vinoucím se podél moře. Na protější severní straně za Egnatijskou silnicí ve více než dvoukilometrové vzdálenosti na bezejmenném nevysokém návrší vyrostl Brutův tábor, opevněný rovněž příkopy a valy a chráněný na pravém, severním boku příkrými skalisky. Ze západního směru byly oba tábory zajištěny pevnou hradbou z navršených balvanů, obloukem přetínající silnici. Hradba, široká u základny až pět metrů a na vrcholu dva, byla opatřena branami a dřevěnými obrannými věžemi. Navíc ji vyztužoval ještě příkop, jímž protékaly vody řeky Gangites do přímořských bažin. Upravená cesta do přístavu Neapolis umožňovala plynulý přísun zásob. V tomto pevném, všestranně zajištěném postavení si liberátoři byli jisti svou převahou, zaručující jim nepochybné vítězství.

Marcus Antonius je však nepříjemně překvapil. Třicátého září se pojednou v protisměru na Via Egnatia počaly vynořovat předvojové kolony jeho legií vstupujících do nížiny řeky Gangités. Při vyloďování spojených vojsk na makedonském břehu zanechal onemocnělého Octaviana v Dyrrhachiu a sám v čele osmi legií usilovným pochodem spěchal obsadit přístav Amfipolis. Když s potěšením zjistil, že už jej s předstihem zajistili generálové Norbanus a Saxa, ponechal tu v zájmu urychlení postupu všechno vozatajstvo s vezenými zásobami pod ochranou legie generála Pinaria a jen s nejnutnějším vybavením společně s Norbanem a Saxou vyrazil směrem na Philippy. S celou více než stotisícovou masou svých vojsk postoupil až na vzdálenost půl druhého kilometru od liberátorské hradby, kde vydal příkaz k budování opevněného tábora. Srdnatý Cassius i bázlivý Brutus byli jeho troufalostí vyvedeni z míry. Zřejmě prahne po bitvě. Toho se nenadáli.

Začátkem října s desetidenním opožděním dorazil do nížiny s pěti legiemi i churavějící Octavianus, jehož museli vojáci přenášet na nosítkách. Uvědomoval si, že nesmí Antonia nechat v boji samotného. Kdyby totiž prohrál, osamocený Octavianus by proti

vítězným liberátorům neměl nejmenší naději na úspěch. A kdyby naopak samojediný, bez Octaviana zvítězil, vyneslo by mu to tak velkou slávu a velikost, že by se mu těžko dalo upřít postavení Caesarova nástupce. Octavianus byl sice po přestálých horečkách ještě zesláblý, sužovala ho doznívající rýma a dávivý kašel, ale přesun do prostoru budoucí bitvy už nechtěl odkládat ani o den. Ještě že měl po boku svého věrného Agrippu, který spolehlivě zařizoval jeho jménem všechno, co bylo třeba. S nevolí zjistil, že mu Antonius už autoritativně v rámci výstavby jednotného tábora vyhledal a určil místo pro utáboření jeho legií, a dokonce už začal i pro ně hloubit příkopy, navršovat valy, vrtat studny i stavět ubikace. Po obou stranách základního tábora nařídil zbudovat i dva menší tábory, každý pro dvě legie, své i Octavianovy. „Dává všemožně najevo, že on je tím, kdo o všem rozhoduje i za nás," postěžoval si Octavianus Agrippovi. „Nic si z toho nedělej," chlácholil ho muž, který se stal jeho druhým já. „Ušetří nám námahu i čas. Teď by nebylo dobré přít se o pravomoci." To byl důvod, kterým Octavianus sám, nezávisle na Agrippovi krotil své nutkání vzepřít se Antoniově poroučivosti.

Ještě nikdy předtím, jak konstatoval Plútarchos, nestanuly proti sobě dvě tak velké římské armády, se stejnou výstrojí a výzbrojí, vycvičené k stejnému způsobu boje a mluvící stejným jazykem. Liberátorská armáda se skládala ze 17 legií s neplnými početními stavy v celkové síle přibližně 90 000 mužů. Osmi velel Brutus, devíti Cassius. Dvě další legie byly přičleněny k loďstvu, jedna k Ahenobarbovu, druhá k Murkusovu. Armáda byla ještě doplněna několika tisíci branců z východních spojeneckých království, především pětitisícovým kontingentem galatské pěchoty. Její silnou zbraní bylo početné sedmnáctitisícové jezdectvo pestrého etnického složení a oddíly jízdních lučištníků galského, lusitánského, thráckého, illyrského, parthského, galatského, arabského, médského a kdovíjakého ještě původu. Mnohojazyčnost byla ovšem na škodu organizovanosti akcí jako podmínky jejich úspěšnosti.

Jejich soupeřská armáda triumvirů měla početnější pěchotu v síle přibližně 110 000 mužů v 19 legiích, ale o čtyři tisíce mužů

slabší jezdectvo. Antonius po zjištění, že terén není příhodný pro výrazné uplatnění jízdy a že se vyznačuje nedostatkem pastvy, odeslal většinu svých jezdců do Amfipole, přesvědčen, že mu jich postačí tři tisíce, ježto bitvu rozhodne pěchota. Obě armády byly dokonale vyzbrojené a vybavené všemi technickými válečnými vymoženostmi své doby, vrhacími stroji, šípomety, katapulty, obřími praky, útočnými přístřešky, pojízdnými střeleckými věžemi, beranidly i hořlavinami. V obou byli pilířem bojové zdatnosti Caesarovi veteráni. Brutus si pro nově formované jednotky naverboval v Athénách do nižších velitelských funkcí řadu vojensky nezkušených římských intelektuálů studujících tam řeckou filosofii a literaturu. Mezi nimi byl i básník Horatius.

Navzdory větší mohutnosti a bojové zdatnosti armády triumvirů, liberátorům skýtaly nesrovnatelně větší předpoklady k vítězství četné jiné přednosti jako nadhled daný rozmístěním na výšinách, lepší přístup k těžbě lesního dříví na palivo pro táborové ohně, vydatný zdroj říční vody, snazší zásobování z blízkého ostrova Thasos… Antonius se proto s vědomím svých slabin snažil co nejdříve vyprovokovat rozhodující bitvu, rozhodně ještě před nástupem zimy, než nastanou zásobovací a jiné potíže. Cassius s Brutem se však omezovali jen na seskupování svých jednotek na vyvýšených místech, drobné šarvátky průzkumných hlídek a napadání zásobovacích kolon. Bitvě se zásadně vyhýbali v přesvědčení, že hlad nakonec triumviry donutí stáhnout se do Amfipole, kde je obklíčí a donutí ke kapitulaci. Se znepokojením ovšem sledovali každodenní šikování nepřátelských kohort. Cassius dal v obavě z nedostatečnosti obranných opatření opevňovací val s příkopem prodloužit až do bažin. Ustaraně přitom registroval povážlivý pokles hladiny řeky Gangites, která s nástupem podzimu přestávala být pro nepřítele nepřekročitelnou překážkou.

Den za dnem se zatím odvíjel bez významnějších událostí. Liberátoři na provokativní bitevní nástupy triumvirských vojsk nereagovali. Cassius přesvědčoval k bázlivosti náchylného Bruta, že Antonius to s bitvou nemyslí vážně, jenom je naplano straší

řinčením zbraní. Antonia však nebezpečně podcenil. Tento muž s býčí šíjí a orlími rysy hranaté tváře pod houští krátce zastřižených kudrn se rozhodl zaútočit na Cassiův tábor přes bažiny. Pod krycí zástěnou okázalých nástupů bitevních formací na pláni před jeho hradbou Antoniovi vojáci několika legií skrytě hloubili v bažinách hatěmi, rákosovými snopy, výdřevou a místy i kamennou výztuhou zpevněnou a vysokým rákosovým porostem cloněnou úžlabinu po celé délce hradebního náspu k bočnímu obchvatu tábora a průchody k čelnímu úderu. Dokonale zamaskovaná lopota probíhala v naprostém utajení před zraky nepřátelských pozorovatelů. Po desetidenním horečném pracovním vypětí vyslal Antonius oddíl zákopníků, aby na dokončené linii vybudovali na určených místech pevnůstky z balvanů a kůlů a vztyčili dřevěné střelecké věže. Zaskočený Cassius se kvapně budovaným příčným valem snažil urychleně znemožnit obejití a napadení svého tábora z boku. Pozdě. Třiadvacátého října v den Cassiových dvaačtyřicátých narozenin za ranního šera Antoniovy úderné oddíly lehkooděnců počaly zaujímat v obchvatné prohlubni výchozí postavení k útoku. Obsazovaly jednotlivé opěrné body i lukostřelecké věže. V pravé poledne dal Antonius povel k zahájení všeobecného útoku. Kromě dvou legií, které ponechal jako zálohu v menším táboře, přilehlém k mořskému břehu, nasadil všechny ostatní své legie do prudkého úderu vedeného po rychlém obchvatu z boku a týlu a zároveň i s využitím haťových průchodů a prkenných můstků v bažinách čelně. S bojovým pokřikem vyrazili Antoniovi legionáři v deští šípů a kamenů z ručních praků proti Cassiovým valům. Z chodu smetli předsunutou přední linii pěšáků vysunutou před hradbu. Proměnili ji v hromady zkrvavených těl a bez zastavení pokračovali v náporu. Vojáky, které Cassius poslal k přehrazení jejich průniku na levém křídle, zahnali do bažin, kde je, zbavené velení a zcela dezorientované, pobíjeli nebo brali houfně do zajetí. Jen jednotlivcům a malým hloučkům se dařilo se štěstím uniknout ze změti mužů ohánějících se meči a kopími za třesku čepelí a řevu a kvílení. Jako štvanci se úprkem kolem táborových valů zachraňovali v Brutově táboře na druhé straně silnice.

Karel Richter

Vítězný Augustus

Dědic Caesarovy moci

Přebal a grafickou úpravu navrhl Karel Kárász.
Ilustrace na kapitolových stranách Qpiii/stock.adobe.com.
Odpovědný redaktor Martin Ďásek.
Vydalo Nakladatelství Epocha s. r. o.,
Kaprova 12, 110 00 Praha 1,
v roce 2019 jako svou 698. publikaci.
První vydání, 480 stran.
Sazbu a litografii provedl Jaroslav Uhlíř.
Vytiskly Těšínské papírny, s. r. o.

Knihy **Nakladatelství Epocha** můžete zakoupit u svého knihkupce nebo si je lze objednat písemně na adrese:
Kaprova 12, 110 00 Praha 1 – Staré Město,
telefonicky na čísle: **224 810 353,**
e-mailem na adrese: **objednavky@epocha.cz,**
nebo na internetové stránce: **www.epocha.cz**